

MEYKHANE (pronuncia: meykhané), in persiano "taverna" ovvero "osteria", è una immagine-chiave della poesia persiana classica in cui il poeta convenzionalmente ama raffigurarsi dedito al vino e ai piaceri proibiti, condurre insomma la vita del libertino (rend) in barba ai divieti religiosi e alla pubblica morale. L'immagine rinvia però anche a un "libertinaggio" (rendi) tutto spirituale, di cui si proclamarono orgogliosamente fieri innumerevoli poeti e pensatori persiani ispirati al sufismo o alla gnosi ('erfan) dal medioevo in poi. Ci sembra che la "meykhane" possa essere ancora oggi, al termine di un secolo travagliato della storia d'Iran, una immagine-emblema o una splendida icona di quella libertà intellettuale di cui gli scrittori e i poeti, gli artisti e i registi persiani hanno dato innumerevoli esempi luminosi.

Il progetto MEYKHANE si articola in due parti: la rivista "Quaderni di MEYKHANE" e gli archivi monotematici, entrambe ospitate nel medesimo sito.

میخانه تصویری کلیدی در شعر کلاسیک فارسی می باشد که با آن شاعر بطور قراردادی می خواهد، علی رغم ممنوعیت های مذهبی و اخلاقیات اجتماعی، خود را در خدمت می و زندگی رندانه و علایق غیر عرف نشان دهد. ولی واژه ی میخانه به رندی روحانی هم نظر دارد و بسیاری از شاعران و متفکرین، از قرون میانه به بعد، سرافرازان خود را سالک مسیر صوفیه و عرفان دانسته اند. به نظر ما «میخانه» هنوز هم، در پایان سده ای پر تشویش از تاریخ ایران، می تواند تصویر نمادین و نشانی پر شکوه از آن آزادی روشنفکرانه ای باشد که بر اساس آن نویسندگان، شاعران، هنرمندان و کارگردانان ایرانی نمونه های درخشانی ارائه داده اند

پروژه ی میخانه به دو بخش اساسی شاخه شده است که هر دو در سایت مزبور جای گرفته اند: دفتر های میخانه و آرشیو های تک موضوعی

1. QUADERNI DI MEYKHANE. Questo progetto nasce per ospitare, nei "Quaderni di MEYKHANE", una nuova rivista annuale di traduzioni dal persiano in italiano (e viceversa) di rend antichi e moderni, con l'intento di fare conoscere in primo luogo autori classici e contemporanei di una grande tradizione letteraria pressoché sconosciuta al grande pubblico; e, in secondo luogo, le composizioni originali di quella giovane leva di "poeti persiani d'Italia" che, cresciuta nel nostro paese, scrive in persiano o in italiano, spesso auto-traducendosi.

Non si tratta solo di Migranten Literatur, ovvero letteratura prodotta in una lingua europea da autori di origine persiana, di cui esistono ormai svariati esempi in Italia e altrove; ma anche di "Scritture migranti", ovvero poesia e prosa in persiano di autori che, pur vivendo magari da lungo tempo in Italia, continuano nondimeno a esprimersi nella lingua della grande tradizione che risale fino a Hafez, il "Petrarca" persiano ammirato da Goethe, fino a Rumi, il poeta del mistico amore, fino a Omar Khayyam, il poeta del vino e del carpe diem o fino a Ferdowsi, l'autore del Libro dei Re, l'epopea nazionale degli Irani.

Alla persiana "meykhane" hanno attinto nei secoli anche molti italiani, dal viaggiatore Pietro della Valle del XVI sec. sino all'iranista Alessandro Bausani (m. 1988), per non citare che due nomi ben noti. Dal Novecento in poi si sono moltiplicate in modo esponenziale le presenze italiane in Iran, dovute a studiosi e diplomatici ma anche a semplici turisti, tecnici e uomini d'affari, e si è andata così costituendo anche una consistente "memoria italiana" di questo paese, alimentata dai sempre più frequenti e intensi scambi culturali, economici e personali.

Sempre nei "Quaderni di MEYKHANE", ci proponiamo quindi di far conoscere meglio queste "memorie": di italiani che hanno conosciuto e viaggiato per l'Iran e di iraniani che sono venuti in Italia, gli uni e gli altri spesso stringendo forti legami non solo professionali ma anche amicali o familiari.

I "Quaderni di Meykhane", dal 2015 affiliati al centro di ricerca in "Filologia e Medievistica Indo-Mediterranea" (FIMIM) del Dipartimento di Lingue Letterature e Culture Moderne dell'Università di Bologna, si trasformano in una rivista più ampia e completa, di fatto la prima e sinora unica rivista italiana interamente dedicata all'iranistica, ospitando una nuova sezione di articoli, riflessioni e ricerche di filologia e critica letteraria, che si aggiunge alle parti dedicate alle traduzioni, alle interviste e alle memorie. Gli articoli, dopo favorevole pair review, vengono di regola pubblicati nel mese di gennaio.

دفتر های میخانه. این پروژه برای میزبانی سالنامه ای از ترجمه ی فارسی - ایتالیایی (و برعکس) از آثار رندان کهن و مدرن پدید آمده است و هدف آن در وهله ی نخست، شناساندن نگارندگان کلاسیک و معاصر یک سنت بزرگ ادبی کمابیش ناشناخته بر عموم، و در وهله ی دوم به منظور معرفی آن دسته از سروده های اصیل اهرم جوان از «شاعران ایرانی ساکن ایتالیا» می باشد که در کشور ما بارور شده اند و به فارسی یا به ایتالیایی می سرایند و گاه حتی دست به ترجمه ی شعر های خود می زنند

و این تنها «ادبیات مهاجران» نیست که فقط مبنی بر ادبیات آفریده شده به زبان اروپایی به قلم ایرانیانی باشد که سالهاست نمونه‌های گوناگونی در ایتالیا و دیگر کشورها ارائه داده اند، بلکه شامل آن «نوشته های مهاجر» - به نثر و به شعر- ایرانیانی هم می‌شود که در ایتالیا زندگی می‌کنند و به نگارش به زبان سنتی خود ادامه می‌دهند. سنت بزرگی که تا به حافظ، «پترارکای ایرانی» که کوتاه شیفته اش شده بود، بر می‌گردد و یا به مولوی، شاعر عشق روحانی، یا به عمر خیام شاعر خمیریات و «خوش باش!» و یا به فردوسی سراینده ی حماسه ی ملی ایرانی شاهنامه

در بستر قرن‌ها بسیاری از ایتالیایی ها نیز از میخانه ی ایرانی نوشیده اند، از پیتر دلا و آله مسافر قرن شانزدهم گرفته تا ایرانشناس معاصر الساندرو باوزانی (م. 1988) که تنها دو نمونه ی معروف از این گروه می‌باشند. از قرن بیستم تا کنون حضور ایتالیایی ها در ایران با فرهیختگان، دیپلمات ها و حتی جهانگردان ساده، تکنسین ها و بازرگانان به طور تصاعدی رشد کرده، و بدین صورت رفته رفته «خاطرات ایتالیایی ها» از این کشور، که با روابط هر چه غلیظ و مکررتر فرهنگی و اقتصادی و شخصی تغذیه شده، شکل گرفته اند

ازینرو در «دفترهای میخانه» برآنیم که این «خاطرات» را بهتر بشناسانیم: خاطرات ایتالیایی هایی که به ایران سفر کرده اند و نیز خاطرات ایرانیانی که به ایتالیا آمده اند و با مردمش نه تنها رابطه ی تنگاتنگ تخصصی بلکه رابطه ی دوستانه و گاه خویشاوندانه برقرار کرده اند

درسال 2015 «دفترهای میخانه» به مرکز پژوهشی «فیلولوژی و قرون وسطی شناسی هندی - مدیترانه ای» دپارتمان زبان و ادبیات و فرهنگ های مدرن دانشگاه بولونیا وابسته و به مجله ی وسیع تر و کامل تری تبدیل شده است. این مجله ی آنلاین نخستین و تا بحال تنها مجله ی ایتالیایی می باشد که صرفاً به ایران شناسی اختصاص دارد. «دفترهای میخانه» بخش جدیدی از مقالات، تأملات، فیلولوژی و نقد ادبی را بر بخش های سابق ترجمه، مصاحبه، شعر و خاطرات افزوده است

2. ARCHIVI DI MEYKHANE. Il progetto MEYKHANE è completato da una serie di sezioni-archivio dedicate al cinema iraniano, al rapporto tra letteratura e società, agli studi iranistici, alle recensioni, alla letteratura persiana online e ad altre risorse reperibili sulla rete, che vengono aggiornati mensilmente. Una ulteriore sezione, aperta dal 2015, intende essere un informale "laboratorio di riflessione e critica letteraria" in cui studiosi iranisti possono pubblicare in italiano o farsi propri contributi scientifici come riflessioni, analisi, resoconti, rassegne ecc. (anche testi precedentemente presentati a convegni o in conferenze); una scelta di questi contributi sarà riproposta ogni anno nei "Quaderni di Meykhane", anche per favorire l'apertura di un nuovo spazio di scambio di idee e esperienze critiche.

Queste sezioni-archivio vogliono fornire un primo strumento di orientamento a tutti coloro che, per le più varie esigenze professionali o per mero diletto intellettuale, fossero desiderosi di ulteriori approfondimenti. La collaborazione agli archivi è aperta a chiunque desideri impegnarsi nell'arricchimento dei contenuti di MEYKHANE e abbia segnalazioni o idee da proporre.

آرشیو میخانه. پروژه ی میخانه با چند بخش یا آرشیو در خصوص سینمای ایرانی، روابط جامعه و ادبیات، مطالعات ایران شناسی، نقد و ادبیات فارسی آنلاین و دیگر منابع و وسیله هایی که در شبکه ی مجازی قابل دسترسی هستند، کامل شده است که ماهانه به روز می شوند. بخش دیگری از آرشیو میخانه که در سال 2015 اضافه شده است، مربوط می‌شود به یک «کارگاه تأمل و نقد ادبی» که در آن ایران شناسان می‌توانند به ایتالیایی یا به فارسی مباحث علمی خود را اعم از تأملات، تجزیه و تحلیلات، گزارش ها، معرفی ها... (و نیز مقالات و سخنرانی‌های ارائه شده در همایش ها و سمینارها) منتشر کنند. گلچینی از این مباحث، با هدف گشودن فضایی نو از تبادل ایده‌ها و تجارب نقدی، می‌تواند سالانه در «دفترهای میخانه» منتشر شود

این بخش‌ها به منظور ارائه ی وسیله های اولیه ی راهیابی برای افرادی که به دلایل مختلف تخصصی و یا تنها بر اساس علایق فرهنگی شخصی شان خواهان آشنایی و تعمق بیشترند، تهیه شده است. همکاری در این آرشیوها برای همه دوستدارانی که مایلند محتویات میخانه را غنی کرده و نکته ها و ایده‌های نو ابراز نمایند، باز است